

בבא בתרא קסז

עניין: כבר קדמוך רבנן

משלי ח, יב

יב אֲנִי־חֲכָמָה שָׁכַנְתִּי עֲרֻמָּה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אִמָּצָא:

מהרש"א ח"א סוטה כא :

ח"א דף כא ע"ב מ"ט דר"א כו' כיון שנכנס חכמה באדם נכנסה עמו ערמומית כו'. ולגבי איש הוא תועלת להבין ערמת הרשעים ולהערים כנגדם וסיים בזה ודעת מזימות אמלא י"ל ע"י דעת של תורה מזימות של אחרים אמלא וע"ד בן ועם עקש תתפל אלל נשים דעתן קלות פן יערימו ויצאו לידי עזירה וקלקול וק"ל:

ביאור הגר"א משלי ח, יב

(יב) אני חכמה וגו'. כלומר, במקום שאני חכמה שוכן, שם שוכן ערמה, כי מן התורה יולד לו ערמה¹¹⁵, כמו יעקב שהיה איש תם¹¹⁶, והוא רימה את עשו¹¹⁷ ולבן¹¹⁸. ודעת מזימות אמצא. כלומר, אני ממציא לו דעת, שיהא יודע לשמור את

ביאור הגר"א משלי א, ד

דשמיא שיבין עוד, וזהו לתת לו מן השמים. לפתאים ערמה. כי סוג חכמה נחלק לכמה מינים פרטיים, ומהם: חכם וערום, וחכם היינו מי שלמד וקיבל ויודע הרבה, וערום הוא היודע לפתות ולומר דברים טובים ומתוקים, ואוון טמון בלבו. וכן המכיר ומבין את זה נקרא גם כן ערום³⁹. וזהו לתת לפתאים למי שהוא קל להתפתות מחמת שהוא תם ואינו יודע ערמומיות, ועל ידי זה יהיה ערום, כמ"ש⁴⁰ "אני חכמה שכנתי ערמה" ויבין פיתויו של יצר הרע⁴¹. לנער. לאותן שהן ריק מחכמה ואינו יודע כלום,

גמ' לעיל דף קכג.

⁴²ומאי צניעות היתה בה ברחל דכתיב י"ו יגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא והלא בן אחות אביה הוא אלא אמר לה מינסבת לי אמרה ליה אין מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה אמר לה מאי רמאותיה אמרה ליה אית לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסבא⁴³ לי מקמה אמר לה אחיו אני ברמאות [א"ל] ומי שרי להו לצדיקי לסגויי ברמאותא אין⁴⁴ עם נבר תתבר ועם עקש תתפל מסר לה סימנן כי קא מעיילי לה

רמתים צופים אליה רבה פכ"ג

[סח] פ"א בא לפני אחד מחסידים רך צמים וסבין שסוח וותקן מאוד עד שמוס מלבושיו לעניים. ואמר לו שלא זכו סדרך כו' ואמר לו צבס דרבי מלובלין ז"ל פי' הכחז ויעקב איש תם עבד אלוהים. ופירש"י ז"ל תם שאליו מריף לרמות קרוי תם. וסקסס הרבי ז"ל הא כתיב אחיו ברמאות. וסדרך שרריך סלדס שיהיה אדון ואיש על המדות ולא שיהיה בעלמו סמדם כמ"ס (ילקוט ש"א י"ד) כל מי שנעשס רחמן על סלכריו ט' שרריך שיהיה סמדם כוסס כידו פעס לסתססג כסדס זו לש"ס. ואס לריך לנסג כספוסו לש"ס כן יעסס. וז"ס איש תם שיהיה איש על סמדות סמימות ג"כ מחי לכיות תם. וסמרגלים סמרו (פ' שלח לך) על סלכיו אי' ססס סלכיו מדות. כ"ז סמר כסס סרבי ז"ל וסיס דכריו כן ססס בני סגס סמדם כוסס סיא מאוד סיא כנדיכות. סכל לריך סלדס לכיות כעל סמדם מחי לסתססג כוס עכ"ד:

הבונה

קכג א"ל כבר קדמוך
כו'. זהו שאמר הכתוב (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזימות אמצא שהחכם בחכמת התורה יודע ג"כ ערמות ומזימות העולם אף כי בטרם תצמחנה ברעת ההדיוטות כי אין להפליא אם התורה קדמה כמה שנים לעולם ושירעו יודעיה העוסקים בה ערמות ומזימות בני העולם קודם להם. עד שיפה דבר אביי כבר קדמוך רבנן: